

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัย เรื่อง การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด ครั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านก่อนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด
2. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 63 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย อำเภอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ เครือข่ายพัฒนาการศึกษาอมก๋อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 32 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด จำนวน 16 แผน รวม 16 ชั่วโมง

2. แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นแบบทดสอบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3. แบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ขอนหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านยางเปา ในการทดลองใช้เครื่องมือในการวิจัย และผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อยในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด จำนวน 16 แผน 16 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการ ดังนี้

2.1 ทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

2.2 ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด ในขณะที่สอนจะบันทึกผลคะแนนที่ได้จากการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ทุกแผนการจัดการเรียนรู้

2.3 หลังเสร็จสิ้นการสอนทำการทดสอบหลังเรียน (Posttest) ด้วยแบบทดสอบฉบับเดียวกับที่ใช้ก่อนเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่า (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้ค่า (Index of Item Objective Congruence : IOC) ค่าความยากง่าย (p) ค่าอำนาจจำแนก (r) และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับของแบบทดสอบวัดความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

3. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้ค่า (Index of Item Objective Congruence : IOC) ของแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4. วิเคราะห์ความแตกต่างของผลคะแนนความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมแผนผังความคิด โดยทดสอบค่า t-test (Dependent Samples) ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด สรุปได้ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย ภายหลังจากใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่านักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.11 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน (A) มีคะแนนเฉลี่ย 3.85 รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้ (K) และด้านทักษะ (P) มีคะแนนเฉลี่ย 3.13 เท่ากัน เมื่อพิจารณาผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 นิทานอ่านใจ ประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ โดยเลือกใช้แผนผังความคิดด้วยตนเองจาก 8 รูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ย 11.31 รองลงมา ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นิทานอ่านใจ ประเมินการอ่านแปลความ โดยใช้แผนผังความคิดแบบเรียงลำดับ มีคะแนนเฉลี่ย 11.19 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 สารคดีมีสาระ ประเมินการอ่านตีความ โดยใช้แผนผังความคิดแบบสะพาน มีคะแนนเฉลี่ย 10.78 ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด สามารถอภิปรายตามประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย ที่เรียนด้วยกิจกรรมแผนผังความคิด มีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนดไว้ และนอกจากนี้ผลการทดสอบความเข้าใจในการอ่านก่อนเรียน

และหลังเรียนในแต่ละด้านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียน ภายหลังการใช้กิจกรรมแผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียน คิดเป็นร้อยละ 71.10 โดยมีคะแนนความก้าวหน้าคิดเป็นร้อยละ 14.92 เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับตามคะแนนความก้าวหน้าจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ความเข้าใจในการอ่านด้านการจับใจความสำคัญ คิดเป็นร้อยละ 16.88 ความเข้าใจในการอ่านด้านการตีความ คิดเป็นร้อยละ 16.32 ความเข้าใจในการอ่านด้านการขยายความ คิดเป็นร้อยละ 13.54 และความเข้าใจในการอ่านด้านแปลความ คิดเป็นร้อยละ 12.49 ตามลำดับ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด อย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอนตามกิจกรรมแผนผังความคิด โดยคำนึงถึงธรรมชาติ บริบทของผู้เรียน ตลอดจนนำเนื้อหาสาระที่ใกล้เคียงกับวิถีชีวิตของนักเรียน ซึ่งกิจกรรมแผนผังความคิดในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้นั้น มีการตรวจสอบความถูกต้อง เริ่มตั้งแต่การหาคุณภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยผ่านผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ ก่อนนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวัฒนาพร ระงับทุกข์ (2543 : 83-136) ที่สรุปว่าการกำหนดแนวการจัดการเรียนการสอน หากออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ด้านต่างๆ ฝึกระบวนการที่สำคัญให้กับผู้เรียน เหมาะสมกับธรรมชาติ และวัยของผู้เรียน เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและชีวิตจริง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเป็น การฝึกและพัฒนาให้นักเรียนให้เรียนรู้ตามกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยครั้งนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของสำลี หุ่นงาม (2554) ที่ได้ศึกษาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แผนที่ความคิด พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องการอ่านเชิงวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร สุริยวงศ์ (2555) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้แผนผังความคิดสำหรับ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ด้านการเรียนหลังเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการอ่านจับใจความโดยใช้แผนผังความคิดสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

2. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบ้านอมก๋อย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีคะแนนเฉลี่ย 10.11 มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาผลการประเมินรายด้านพบว่าด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน (A) มีคะแนน

เฉลี่ย 3.85 รองลงมา ได้แก่ ด้านความรู้ (K) และด้านทักษะ (P) มีคะแนนเฉลี่ย 3.13 เท่ากัน เมื่อพิจารณาผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิด พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 นิทานอ่านใจ ประเมินการอ่านจับใจความสำคัญ โดยเลือกใช้แผนผังความคิดด้วยตนเองจาก 8 รูปแบบ มีคะแนนเฉลี่ย 11.31 รองลงมา ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 นิทานอ่านใจ ประเมินการอ่านแปลความ โดยใช้แผนผังความคิดแบบเรียงลำดับ มีคะแนนเฉลี่ย 11.19 และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 เรื่อง สารคดีมีสาระ ประเมินการอ่านตีความ โดยใช้แผนผังความคิดแบบสะพาน มีคะแนนเฉลี่ย 10.78 ตามลำดับ

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีอิสระในการเลือกรูปแบบแผนผังความคิดด้วยตนเองและมีข้อสังเกตว่าลักษณะของบทอ่านในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดและลำดับรองลงมาจัดอยู่ในประเภทนิทาน ซึ่งก่อนที่จะออกแบบและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้นั้นผู้วิจัยได้คำนึงถึงความต้องการ ความสนใจของนักเรียนในระดับประถมศึกษา จึงมีการเลือกใช้สื่อประเภทนิทาน สารคดีท่องเที่ยว ข่าวและเหตุการณ์ปัจจุบันที่เป็นเรื่องใกล้ตัวและอยู่ในความสนใจของผู้เรียน เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ไข่มุกอ่านนิทาน แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 ไข่มุกอ่านสารคดีท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ บันลือ พฤกษ์วัน (2545 : 96-97) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะของบทอ่านที่เหมาะสมกับวัย สำหรับเด็กวัยประถมปลาย (9 ปีขึ้นไป) ซึ่งเป็นวัยที่รู้จักคิดหาเหตุผลจากเรื่องที่อ่านได้มากขึ้น เริ่มสนใจที่จะขยายการอ่านด้วยตนเองมากขึ้นและมักเป็นนิทานสุภาษิต นิทานอีสป และเป็นเรื่องเกี่ยวกับชีวิตจริง ต่อสู้โลก โผน จึงส่งผลให้นักเรียนมีความเข้าใจในการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหากพิจารณาถึงรูปแบบที่นักเรียนเลือกใช้แผนผังความคิด และได้ข้อสังเกตว่า นักเรียนเลือกใช้แผนผังความคิดแบบวงกลมและแบบฟองน้ำเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแผนผังความคิดดังกล่าวมีขั้นตอนการสรุปที่ไม่ซับซ้อน สามารถสรุปข้อคิดที่ได้จากเรื่องและเมื่อนำเสนอแล้วทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ง่าย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2553 : 85-86) ได้สรุปว่าในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แผนผังความคิดเป็นเครื่องมือจะช่วยให้ครูดำเนินการสอนไปตามลำดับขั้นตอน ช่วยถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ที่ซับซ้อนเป็นนามธรรมได้สูง นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง ช่วยเสริมการศึกษารายบุคคล และมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ มีอิสระในการคิดและแสดงความคิดเห็น ทำให้รู้สึกผ่อนคลายไม่เครียด เปิดโอกาสให้เรียนรู้วิธีการคิดของคนอื่นโดยทำงานเป็นกลุ่ม

ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน ทรทุม (2555) ได้ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาไทย การอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

โดยใช้แผนผังความคิด ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้การอ่านจับใจความสำคัญ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้แผนผังความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Millet (2001) ที่ได้ศึกษาผลการใช้กราฟิกในการสอนอ่านเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยกลุ่มทดลองเรียนโดยใช้ผังกราฟิก กลุ่มควบคุมเรียนโดยวิธีสอนแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่าการสอนโดยใช้ผังกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในการอ่านสูงกว่าการสอนอ่านโดยวิธีการสอนแบบปกติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ก่อนนำกิจกรรมแผนผังความคิดไปใช้ ครูผู้สอนควรปูพื้นฐานความรู้ในการอ่าน การเลือกใช้แผนผังความคิดในแต่ละรูปแบบให้เหมาะสมกับบทอ่าน เพื่อนักเรียนจะได้เลือกใช้แผนผังความคิดในการฝึกทักษะการอ่าน และทำให้เกิดความเข้าใจในขั้นต่อไป
2. ครูผู้สอนควรมีการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนเกี่ยวกับรายละเอียดกิจกรรมที่มีความต่อเนื่อง สอดคล้องและสัมพันธ์กันในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ และควรนำกิจกรรมแผนผังความคิด เพื่อพัฒนาความเข้าใจในการอ่านนี้ไปปรับใช้กับวิชาอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน และอาศัยพื้นฐานความรู้ด้านความเข้าใจในการอ่านมาเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้
3. ควรมีการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิดไปปรับใช้และทดลองกับนักเรียนในระดับชั้นเรียนอื่นๆ ให้กว้างขวางยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการเขียน การฟัง และการพูด จากการใช้กิจกรรมแผนผังความคิดในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยและกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น
2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่าน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย โดยใช้กิจกรรมแผนผังความคิดกับวิธีการสอนอื่น